Q. D. B. E. J.

DISSERTATIONEM

Ad §. 46. J. De R. D.

De

REBUS PRO DE RELICTO HABITIS

PRÆSIDE

VIRO MAGNIFICO

DN. CASPARE ZIEGLERO

JCto clariſſimo, Potentiſſimi Electoris Saxoniæ Con-
liario, & Facultatis Juridicæ Ordinario maximè
meritô,

*Domino & Patrono ſuo obſervantiſſimè
colendô,*

BIBLIOTECA NA
ROMA
VITTOR EMANU

Publicæ & ſolenni diſqviſitioni
exponet

Ad d. VIII. Maji In Audit. JCtor.

Gottfried BENEDICTUS Kreß.

WITTENBERGÆ,

Typis MATTHÆI HENCKELII, ACAD. TYPOGR.

ANNO cIɔ Iɔc LXXXVI.

ILLUSTRISSIMIS ET EXCELLENTISSIMIS
in togâ Heroibus

DN. CAROLO
LIBERO BARONI

à Frieſen/
Dynaſtæ Röthavii, Cottæ, Rubenii,
& Gaſchvvizii, &c. &c.
erenisſimi & Potentisſimi Electoris
Saxoniæ in Senatu Sanctiori Senatori,
Supremi Conſiſtorii Eccleſiaſtici,
& Curiæ ſupremæ Lipſienſis Præſidi,

DN. HAUBOLDO

à Miltitz/
Dynaſtæ Scharffenbergæ & Kroppenii,
tentisſimi Electoris Saxoniæ Conſiliario Statûs intimo, Circuli Miſenenſis Capitaneo ſupremo,
& Ærarii, redituumqve Electoralium
Directori,

DN. HENRICO GEB-
HARDO à Miltitz/
Dynaſtæ Burckersdorffii, Gavernizii,
Stöſchizii, Zeheſtæ &c.
Potentisſimi Electoris Saxonis in Senatu ſanctiori Senatori, & Cancellario ſummo,

DN. MAURITIO HEN-
RICO, LIBERO BARONI
à Miltitz/
Dynaſtæ Bazdorffii, Robschizii & Neukirchî, &c.
Potentisſimo Electori Saxoniæ ab Aulæ, atqve Juſtitiæ conſiliis,

Dominis meis gratioſisſimis.

ILluſtrisſimis Nominibus Veſtris, qvæ laude prudentiæ immortali, virtutumqve maximarum famâ cives pariter ac exteros in admirationem rapiunt, me clientem exhibeo, & pagellas aliqvot offero dedicoqve. Qvod ut facerem non fiducia mei, non materiæ dignitas me impulit, ſed pietas ſumma, & veneratio, & fides obſeqvii,

qvô

qvô vobis obſtringor, me excitavit. Sive enim recordor labores Veſtros pro Republicâ ſuſceptos, qvorum magnitudo omnem dicendi ubertatem ſuperat, ſive æſtimo auctoritatem patrocinii Veſtri, qvô Patrem meum adhuc complexi eſtis, utrumqve ejusmodi eſt, qvod ſubinde & ſeriò meadmonet, ut ad religionem animi cultumqve devotisſimum vobis approbandum modis omnibus enitar, atqve contendam. Eqvidem non ingrediar, omnes partes meritorum Veſtrorum, qvibus patriam communem Vobis obſtrinxiſtis, ſigillatim ex-

ponere, vel attingere ſaltem, cum multitudine ſplendoreqve ſuô aciem mentis etiam præſtantisſimæ præſtringant; tacitus tamen præterire non poſſum inſigne illud & planè inuſitatum patrocinium, qvò omnes divinæ pariter atqve humanæ ſapientiæ partes ornare atqve tutari ſoletis, ut dici verè posſit, cum veſtrâ incolumimitate omnis ſtudii, doctrinæqve liberalis dignitatem eſſe conjunctam, qvæ magnis ſubinde beneficiis cumulatis, dignaqve cenſetis, qvæ animis atqve omni curâ veſtrâ complectamini. Qvocircà nemo unqvam eorum, qvi lite-

literis operũ impendunt, tam ingratus, nullaq; poſteritas tam iniqva erit, qvin & ſanctè meritorum Veſtrorum memoriam colat, Nominaq; Veſtra perpetuò admiretur. Ego verò eâ qvâ decet, animi ſubmiſſione rogo, petoq; ut hoc qvalecunq; pietatis & obſeqvii pignus, qvod demiſsè & humiliter adfero, benignè accipiatis, & poſthac me qvoqve Clientem VOBIS ſubjectiſſimum auſpicio favoreqve Veſtro ſummo tuendum ſuſcipiatis. Deum immortalem oro religiosè & veneror, ut Vos, in qvibus omnium præſidium

dium poſitum eſt, qvàm diutiſſimè ſervet, & valetudinem proſperã, felicitatemq; ſtabilem omni tempore cumulatiſſimè Vobis largiatur.

ILLUSTRISS. NOMIN. VESTR.

religiosâ veneratione & humillimâ parendi lege Cliens

Gottfried BENEDICTUS Kreß.

INGRESSUS.

DIfficilis, multisqve controverſiis implicata qvæſtio eſt, qvæ de dominio rerum acqvirendô, amittendôve inſtituitur & agitatur, nec ulla ferè Juris pars eſt, qvam graviori curâ diſcutiendam ſibi Interpretes ſuſceperint, & in qvâ explicandâ majori ſtudiô elaborârint. Qvod non immeritò eos feciſſe exiſtimo, propterea qvòd in omnes Juris articulos ea ſeſe diffundit, & multa eaqve gravisſima momenta complectitur. De qvibus ſingulis cùm multa accuratè copioſèqve à Doctoribus ſint diſpûtata, latisſimè patere videntur ea, qvæ de Derelictione rerum tradita ab eis & præcepta ſunt. Hæc enim niſi cognita probè perſpectaqve fuerint, omnia ea, qvæ de uſucapione rerum integris voluminibus ſcripta ſunt, nec, ut par eſt, intelligi, nec validis ſatis rationibus defendi poſſunt. Qvare cogitanti mihi in qvô nam potisſimum argumento vires ingenii periclitarer, non abs re me facturum videbatur, ſi de rebus pro derelicto habitis pauca diſſererem, eaqve qvæ fuſius pasſim de illis à Dd. expoſita ſunt, ſtrictim, & per compendium veluti explicarem. Qvod inſtitutum ut perſeqverer, rationi etiam ſtudiorum meorum convenire putavi, qvæ in eô poſita eſt, ut omni tempore ad ea, qvæ utilitati in forô aliqvando mihi eſſe posſint, reſpiciam, nec tamen ea, qvæ ad ſolidiora juris fundamenta ſpectant, penitus negligen-

da exiſtimem. Qvæ cauſa fuit, ut, cùm ſtatuiſſem in elaborando themate aliqvô operam ponere, eam mihi ſelegerim materiam, qvæ nec merâ ſubtilitate inutilis, nec à Theoria Juris planè aliena eſſet. DEum immortalem precor, religioſèqve veneror, ut labori huic noſtro adeſſe eumqve feliciter evenire jubeat. A TE verò L. B. peto, rogoqve, ut ea, qvæ minus aptè congruèqve dicta Tibi videbuntur, boni conſulere, exactioraqve ab iis, qvi majoribus naturæ doctrinæqve præſidiis inſtructi ſunt, expectare velis.

§. I.

PLacet igitur, ut intelligatur, qvid ſit id, de qvô futura nobis eſt diſputatio, ante definire, qvid ſint res pro derelicto habitæ; SUNT AUTEM EÆ ex *præſcriptô Imperatoris §. 46. J. De R. D.* QVAS DOMINUS EA MENTE ABJECIT, AUT DESERUIT, UT EAS IN NUMERO RERUM SUARUM ESSE NOLIT.

§. II. Seqvitur ex deſcriptione hâc, tales res ipsô factô derelinqventis nullius fieri, *L. 1. & 2. π. Pro Derelictô.* adeoqve derelictum hic dici illud, qvod caret dominô, & poſſeſſore, vel, ut rectius, & explicatius forte dicam, qvod dominum & poſſeſſorem habere deſiit. Aliàs derelictæ res in *L. 4. C. De V. S.* dicuntur pro rebus legatis, ſic derelictum in *L. 31. C. De inoffic. Teſtament.* & *L. 32. C. de Fideicomm.* idem eſt qvod relictum: Aliô adhuc ſenſu derelinqvere injuriam dicitur is, qvi injuriam paſſus ad animum eam ſtatim non revocavit. *§. fin. J. de Injuriis &c.* Qvæ utraqve ſignificatio cum ab inſtituto noſtro planè ſit aliena, indicanda tantùm fuit ex veteri more, nec neceſſe eſt, ut diutius eidem immoremur. Illud obiter addo, parùm referre, utrum pro derelicto, an derelictui habere dicas, utrumqve enim rectè uſurpari ex uſu probatiſſimo-

morum Autorum conſtat, *vid. Cic. L. 8. Ep. 1. ad Attic. Gell. Noct. Attic. L. 4. c. 12.*

§. III. Neqve verò agendum in præſens nobis erit de Regnis, Provinciisqve; qvatenus eæ inter Gentes Principesqve pro derelictis habeantur; ſed ſufficiet nobis, qvid circà privatorum poſſesſiones, earumqve derelictionem obtinere poſſit, expendiſſe; Etſi enim utrobiqve cauſæ fundamentaqve derelictionis ex iisdem ferè fontibus repetantur; Illud tamen eô difficilius definiri poteſt, qvô majus in eô momentum vertitur, qvôve graviores ſunt circumſtantiæ, qvæ plerumqve ibi occurrere ſolent. Accedit, qvòd multa, qvæ ad hoc negotium ſpectant, Lege Civili ſint determinata, atqve adeò ad Reges Populosqve liberos applicari non posſint; *vide accuratè hic differentem Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 4. n. 8. 9. 10. & 11.*

§. IV. Ut autem res pro derelicto habita cenſeatur, reqviritur I. Primum, *ut qvis rem ſuam amplius eſſe nolit* II. Tum, *ut qvam non vult amplius ſuam eſſe, eam abjiciat, aut deſerat:* alterutrum ſi deſit dominium non amittitur. Fac ergò, rem à domino abjici aut deſeri, non eâ tamen mente, ut eam à ſe amoveat, aut amplius ſuam eſſe nolit: nihil hic amittitur. Fac è converſô, nolle amplius ſuam eſſe, niſi eam abjiciat, aut, ſi immobilis eſt, ab eâ diſcedat hôc animo, ut eam amplius habere nolit, dominus eſſe non deſinit. *Eckolt ad ≠. Tit. Pro derelictô n. 2. Hugo Donell. in Commentar. J. C. L. 4. c. 13. n. 30. Vinn. ad h. §. n. 1.*

§. V. Maximum momentum hic facit animus derelinqventis, qvi uti ad rei ſuæ amisſionem directus ſit neceſſe eſt, ità externô qvodam abjiciendi, aut deferendi factô declarari debet. Non poſſunt enim juris effectus,

 qvi

qvi ab animô pendent, ad ſolum animi actum conſeqvi, niſi is actus ſignis qvibusdam extrinſecus apparentibus indicatus ſit. Qvâ de causâ etiam interni actus meri Legibus humanis non ſubjacent, *arg. L. 18. π. De Pœnis, Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 4. n. 3.* Accedit & alia ratio, qvòd ſcilicet iisdem modis res deſinunt eſſe noſtræ, qvibus acqviruntur, *L. 153. π. de R. J.* Sicuti ergò occupatione eas acqvirimus, ita abjectione, & deſertione, ſi de immobilibus loqvamur, amittimus, & ſicuti in acqvirendâ re corporali animus non ſufficit, ſed animo, & corpore ſimul opꝰ eſt, *L. 1. §. 1. de A. V. A. P.* ita qvoqve in eâ amittendâ præter mentem & animum etiam aliqvod corporale vel naturale factum reqviritur, *Manz. in Comment. ad Inſtit. h. t.*

§. VI. In eô igitur conveniunt dominium & poſſeſſio, qvòd ad utriusqve amisſionem non ſolus animus ſufficiat. *L. 8. π. De A. V. A. P.* In eo tamen differunt, qvòd ad dominium amittendum Lege imprimis Civili plerumqve (univerſim enim id non obtinere ex iis, qvæ inferius dicturi ſumus, eluceſcet) factum aliqvod corporale accedere debeat, poſſesſio verò per qvamcunqve animi ſignificationem amitti posſit. *L. 17. §. 1. d. t. Struv. Exercit. 42. th. 32.* Etenim dicta Lex 17. §. 1. non ita intelligenda, qvòd nuda cogitatio effectum auferendæ poſſesſionis habeat, ſed animi declaratio verbis UT QVISQVE CONSTITUIT, intelligitur. Nam cum aliqvid nudâ voluntate fieri dicitur, id de expresſione ejus per ſigna externa accipiendum, *§. 7. J. Qvib. mod. Teſtam. infirm. junct. L. 27. C. De Teſtam.*

§. VII. Ex dictis intelligi poteſt, pro derelicto nihil habitum cenſeri niſi ab eô, qvi animum id amittendi habet: Sic ſervus pro derelicto non habetur, qvem dominus in capitali causâ non defendit, *L. 9. π. De publ. judic.*

qvia

qvia exinde animus derelinqvendi ſervum colligi ſatis non poteſt. Et ideò certum eſt, qvam qvis rem invitus amittit, eam manere in ipſius dominiô. Eſt autem duplex invitum ex præceptis Ethicorum, PER IGNORANTIAM & PER VIM. Qvód per vim nobis eripitur, id non fieri capientis res ipſa loqvitur: Pari ratione, qvi hoſtium metu & terrore coactus res ſuas deſeruit, animum derelinqvendi habuiſſe dici non poteſt, niſi forte ceſſante metu ex longi temporis lapſu, aut aliis indiciis animus iſte appareat. Incuſſus enim ſemel metus durare qvidem nonnihil creditur, ſed non ſemper, & perpetuò, cùm tempus longum multas occaſiones ſibi conſulendi, animumqve domini indicandi ſuppeditet. *Grot. de J.B. & P. L. 2. c. 4. §. 6.* Perinde qvod non advertentibus, & ignorantibus excidit, id inviti qvòqve amittere intelliguntur, nec domini ejus eſſe deſinunt, *§. ult. J. De R. D.*

§. IIX. Locus hîc nobis datur fuſius paulò dicendi de rebus levandæ navis causâ in tempeſtate ejectis. Et hæ enim pro derelicto haberi non poſſunt *L. 9. §. ult. de acqvir. rer. domin. §. ult. J. de R. D.* qvia actus iſte abjectionis ob naufragium imminens non eſt directus in dominii amiſſionem, ſed ad avertendum periculum. *L. 8. π. De L. Rhodiâ*, unde Javolenus in *L. 21. §. 1. π. De A. V. A. P.* Qvod ex naufragio expulſum eſt, *inqvit*, non eſt in derelicto, ſed in deperditô: Eſtqve inſigne hîc exemplum actionis mixtæ, qvæ qvidem ratione principii interni, qvod eſt conſilium evitandæ mortis, ſpontanea videtur, ſed ratione cauſæ extrinſecus impellentis eſt invita & hinc facere nõ poteſt, ut res ejecta pro derelicto habeatur, *Magnif. DN. Ziegl. ad Grot. L. 2. c. 4. n. 5.* cùm ad ejiciendum neceſſitas impulerit, nemo autem in neceſſitatibus liberalis eſſe, vel rem ſuam jactare exiſtimetur, *Manz. ad §. ult. J. De R. D.*

§. IX. Proinde dubium non eſt, qvin res iſtæ naufragii vitandi causâ ejectæ domini maneant. *L. 1. C. De Naufragiis*, tum etiam, qvandò abjiciens penitus eas periiſſe credit, qvamdiu hunc animum retinet, ut, ſi contingat eas reperiri, cupiat ſibi habere, prout diſertè traditur in *L. 8. π. D: L. Rhod.* Etenim non illicò ſi ſpes recuperandi projecta eſt, animus qvòqve domini projectus eſſe cenſeri debet, cùm deſperatio recuperandi cum deſiderio habendi conſiſtere posſit, & qvanqvem ſpes deficiat, nihilominus hôc animô manere posſit dominus, ut qvandocunqve res reperta fuerit, eam vindicare velit: Præterea dominium ſine causâ, qvalis hic nulla eſt, & ſine factô noſtrô in alium transferri neqvit. *L. 11. π. De R. J.* & Ulpianus in *L. 44. De A. R. D.* rem mean àlupo vel ave ereptam ab aliô repeti poſſe tradit, etſi conſpectum, & perſecutionem meam effugerit, conſeqventer, etiamſi omnem recipiendi ſpem abjecerim. Si qvis ergò ob hanc deſperationem inqvirere in rem ceſſaverit, vel deſierit, eaqve tamen inventa ſit, nulla cauſa eſt, ob qvam eam repetere non posſit. Niſi dixeris, qvi annulum vel gemmam caſu amiſſam diu qvæſiverit, & tandem tædiô vel deſperatione deſtiterit, nec porrò curet, aut de eâ cogitet, hunc, ſi inveniatur, repetere gemmam non poſſe, qvod incivile & iniqvum foret. Qvare gloſſa, qvam fecit *Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 4. n. 5. in L. dict. 44. De A. R. D.* à mente Ulpiani aliena eſt. *Dn. Ziegl. in Grot. d. l. Ulric. Huber. Poſition. Juris Tit. de. R. D. Th. 51. & 52. & L. 4. Digreſſ. c. 26.*

§. X. Sunt tamen multi, qvi contrariam hìc ſententiam tuentur, & ad ſtabiliendam eam argumentum petunt ex *L. 43. §. pen. π. De Furtis &c.* ubi dicitur plerum-

qve

qve cum, qvi merces ex navi jecit, credendum eſſe derelinqventis animô id feciſſe, cùm eas ſciviſſet eſſe perituras. Cui legi ut ſatisfaciant, eamqve cum § *ô ult. J. D. R.D.* concilient multum & magnopere Dd. laborârunt. Etenim nonnulli, & inter eos Vinnius *ad dict. §. ult.* eumqve ſecutus Huberus dic. locô Ulpianum ibi de jactu ſpontaneô loqvi exiſtimant, factô ab eô, qvi ſimpliciter, nec urgente ullâ necesſitate res aliqvas in mare projicit: Hunc enim in hâc actione merè voluntariâ credibile eſſe, pro derelicto velle habere id, qvod videtur ut periturum jactare. Cui reſponſioni locus ipſe ſuffragari videtur, 1. Primò enim ex fine §. *pen.* dictæ Leg. conſtat, JCtum diſtinxiſſe inter id, qvod ſimpliciter, & non ſimpliciter jactatum eſt, 2. Deinde in § *ô prær.* expreſsè de jactu voluntario agitur, idqve in ſeqventi § ô continuatur. 3. Tum qvòqve vox JACTARE, qvæ ibi habetur, voluntarium jactum qvodammodò innuit: Jactare enim ſignificat profundere, ſive non projicere, ſed abjicere, ſicuti cùm vulgò dicitur ex *L. 25. pr. π. De Probation.* neminem cenſeri ſuas facilè jactare pecunias. *Hilliger in Donell. L. 4. c. 13. l. C.* Hotomannus in §. ult. J. De & D. JCtos contrariè reſpondiſſe, & adverſam Ulpiano ſententiam *in L. 9. §. 8. De A. R. D.* veriorem eſſe putat, qvæ tamen conciliatio durior paulò videtur, qvàm ut admitti poſſit. Menochius Connanum, & Aretinum ſecutus diſtinctè hîc procedendum, & tres caſus diſtingvendos eſſe exiſtimat: Aut enim in flumine qvid naufragii vitandi causâ jactari, & id pro derelicto haberi non poſſe, cùm plerumqve accidat, ut recuperari ſoleat: Aut in mari qvidem, ſed non longè à litore naufragium contingere, & nec hôc caſu id qvod projectum eſt, pro derelicto habendum eſſe, propterea qvòd nemo ſit, qvi

non

non credat probabiliter, eum, qvi prope littus maris naufragium fecit, eô animô res ſuas jactaſſe, ut illas recuperet: Aut deniqve mediô in mari procul à terrâ jactum fieri, & tum demum, res ejectas pro derelictô habendas, deqve hôc intelligendam eſſe dicit *L. 43. §. pen. ff. De Furtis*, & vocem PLERUMQVE ibi pro interdum poſitã autumat, ut hic ſit ſenſus Legis, qvòd interdum, ſeu aliqvandò is qvi mediò in mari res ſuas abjicit, derelinqvendi animô eas abjiciat. Ut probet aſſertionem hanc allegat tum locum qvendam Ciceronis ex *L. 2. de Inventione* ubi ita: *Fortuita ſunt qvæ plerumqve* i. e. uti vult ille, *interdum eveniunt, non ſemper*, tum *§. 3. J. De Action.* ubi vox plerumqve pro interdum ab Imperatore uſurpetur, vid. *Menoch. de Præſumtion. L 5. Præſ. 30. n. 16. ſeqq.* Sed vereor, ut explicatio hæc verbis mentiqve JCtorum ſatis reſpondeat. Qvare etſi difficile ſit de tam diverſis Dd. opinionibus judicium, prior tamen utpote probabilior, & magis cum ipsô textu conveniens amplectenda mihi videtur, etſi eam ut ineptam explodat acutisſimus aliâs JCtus Bachovius.

§. XI. Longior fui in lege hâc explanandâ, qvod facturus non fuiſſem, niſi tam freqvens, & celebris ejus eſſet objectio. Veniamus jam ad cetera, & qvoniam nonnulla dIcenda reſtant de rebus à navigantibus projectis, breviter ea exponemus. Oſtendi ſuprà res tales ob deficientem jactantis animum ad derelictionem earum directum manere in dominiô abjicientis. Qvod ſi verum eſt, ſuâ ſponte inde fluet, eum, qvi illas fluctibus expulſas vel etiam in ipsô mari abſtulerit, furtum committere, *L. 44. verſ. Idem ait ff. De A. R. D.* Sicut enim in dereilctione, ob ceſſantem dominium retinendi voluntatem, abjicientis dominium extingvitur, ità ut res derelicta à qvovis juſtè apprehendi poſſit, ità hôc caſû dominium

minium penes projicientem manens injuſtam reddit alterius poſſeſſionem. Nec qvicqvam hic facit, ſive ſciverit, ſive neſciverit auferens cujus eſſent *L. 43. §. 4. De Furtis*, qvia qvod ſuum non eſt qvilibet ſcire debet ad alium ſpectare. Limitationes tamen vide apud *Menoch. De Præſumtion. L. 5. Præſumtion. 50. n. 7. & 15. Ulric. Huber. L. 4. Digreſſ. c. 27. Manz. ad §. fin. J. De R. D.*

§. XII. Facilè hinc colligimus qvid ſtatuendum ſit de Legibus conſvetudinibusqve, qvæ bona naufragorum fiſco vindicant. Etſi enim multarum gentium moribus inſtitutisqve ea receptæ, & approbatæ fuerint eaſqve defendere non erubeſcat Gramond. *Hiſtor. Gall. L. 16. p. 717. conf. Annot. Grot. L. 2. c. 7. n. 1.* attamen non immeritò Grot. *L. 2. de J. B. & P. c. 7. n. 1.* planè injuſtas eas appellat, propterea qvòd compendium ex alienâ calamitate qværendum non ſit, & nulla causâ præcedente dominium alicui ſuum auferre mera injuria cenſeri debeat. Unde & Leges noſtræ civiles iſtam conſvetudinem expreſsè damnant. *L. 1. C. De Naufrag. Avthent. Navig. C. De Furt. &c.*

§. XIII. Expedivimus nunc ea qvæ ad animum derelinqventis pertinere videbantur, conſeqvens eſt, ut videamus, qvale factum, ex qvô animus iſte induci poſſit reqviratur, de qvo valdè inter Interpretes Juris Civilis, & eos, qvi in explicandô naturæ & Gentium jure operam poſuerunt, diſceptatur. Sanè res extra omnem controverſiam poſita erit, ſi qvis expreſſis verbis animum derelinqvendi indicet, ſeqve rei alicujus dominium retinere nolle palam profiteatur. Facile qvoqvè erit judicium, ſi factô qvôdam mentem eam prodat, tali tamen, qvod ſtatim & directò ad dominii a-

 miſſio-

miſſionem tendit, & cum eâ animi deſtinatione neceſſariò conjunctum eſt, ut appareat, eum aliqvid penes ſe amplius eſſe nolle. Sic qvi rem qvandam ſponte ſuâ abjicit non repetiturus eam, pro derelicto eam habere velle non poteſt non exiſtimari, uti patet ex jactu miſſilium, qvæ propterea ſtatim excipientis fiunt. §. *43. J. De R. D.* Pari modò qvi feras captas in naturalem libertatem dimittit, ex probabili maximè conjecturâ ob difficillimam perſecutionem ſtatim eas pro derelicto haberi creditur. *Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 8. n. 3.* Aliqvandò tamen animum derelinqvendi citrà declarationem intentionemqve expreſſam & ab initiò proditam ex ſolô factô colligimus, ut ſi qvis ancillæ ſuæ alimenta negaverit, *L. ult. π. Pro derelictô*, Summatim exiſtimandum eſt, ut res pro derelicto habeatur, qvodvis factum ſufficere, imò qvodvis indicium voluntatis, per qvod ex conſeqventi tantùm animus derelinqvendi induci poſſit, niſi ea fortè ſit rei circumſtantia, ut temporis causâ, aut reqvirendi animô abjecta, aut deſerta eſſe cenſeri debeat. Qvod ipſum non ex Lege civili tantùm, ſed & Jure Naturæ venit, utpote qvò nemo perhibetur, qvò minus, qvod ſuum eſt, abdicare poſſit, & ex naturali præſumtione, qvâ voluiſſe qvis creditur, qvod ſufficienter indicavit.

§. XIV. Non ſolùm igitur derelinqvendi animus inducitur, ſi faciat qvis ea, qvæ voluntatem dominii amittendi declarant, ſed & ſi omittat, & negligat ea, qvæ ad animum domini retinendi pertinent. Sub factis enim moraliter veniunt & nonfacta conſiderata cum debitis circumſtantiis ſic e. g. qvi ſciens, & præſens tacet, certò modò videtur conſentire, poſitis ſcilicet terminis habilibus, &

niſi

niſi circumſtantiæ ſvadeant, qvò minus loqvatur metu eum vel aliâ ratione impediri. Eqvidem rem pro derelictô habere cenſendus non eſt, qvi eam tractat negligentius, *Grot. de J. B. & P. L. 1. c. 4. §. 7.* longè tamen alia ratio erit, ſi qvis rem ab aliô teneri ſciat, nec qvicqvam contradicat multô tempore: Is enim non tantùm negligentiæ culpam incurrit, ſed &, niſi alia cauſa manifeſtè appareat, non aliô animô id feciſſe videtur, qvàm qvòd rem illam in rerum ſuarum nnmerò eſſe nolit: Et hoc eſt, qvod alicubi dixit Ulpianus ædes longô ſilentiô videri pro derelicto à domino habitas. *L. 15. §. 21. π. De damnô infectô, conf. L. 37. §. 1. π. De uſuris.*

§. XV. Ut verò ad derelictionem præſumendam valeat ſilentium, duo maximè ſunt neceſſaria, Qvorum primum poſitum eſt in ſcientiâ derelinqventis; contrà ignorantem enim nullæ qvoad amiſſionem dominii præſumtiones valent. Ignorantia tamen non alia excuſat, niſi ſit facti alieni, utpote qvæ juſta eſt & probabilis. *L. 42. π. De R. J.* Ignorantia verò Juris & facti proprii nullã habet excuſationem, qvoniam qvi vel jus vel factũ proprium ignorat non pro ignorante, ſed ſciente habetur, cùm utrumqve injuſtum ſit, ac non probabile. *L. 3. & 9. C. De LL. L. 12. C. De J. & F. J. Hugo de Roy De eô qvod juſtum eſt L. 3. Tit. 8.* Alterum eſt, ut ne ad ſilentium vi aliqvâ externâ coactus, vel caſu aliô, qvominus indicium dominii dederit, fuerit impeditus.

§. XVII. Qvæ duo ut adfuiſſe cenſeantur variæ valent conjecturæ, ſed temporis in utrumqve magna vis eſt, uti de hôc eleganter diſſerit Grot. *L. 2. c. 4. n. 6. ſeqq.*

cem habeat, attamen adverſus præſumtionem, qvâ qvisqve ſua ſervare velle creditur, validior eſt altera, qvòd credibile non eſt, qvenqvàm dominii, qvod retinere cupit, longô tempore nullam planè edere ſignificationem idoneam. Accedit, qvòd non improbabiliter dici poſſit, hanc rem non in ſolâ præſumtione eſſe poſitam, ſed jure gentium voluntario inductam hanc legem, ut, ſi qvis patiatur rem ſuam per longiſſimum tempus ab aliô poſſideri, dominium ejus amittat: Credibile enim eſt, in id conſenſiſſe gentes, cùm ad pacem communem id vel maximè interſit, *Grot.* d. l. n. 9.

§. XVII. Tempus verò, qvô derelictio effectum juris accipit, non eſt definitum, ſed arbitrarium, qvantum ſcilicet ſufficere videtur ad ſignificandam derelinqvendi voluntatem. Lege tamen civili pro modò & differentiâ rerum, & pro varietate circumſtantiarum certis terminis id eſt circumſcriptum, qvò ſpatiô elapsô derelictio ipſo jure præſumitur. Neqve enim animum domini retinuiſſe cenſeri poteſt is, qvi cum legum hanc diſpoſitionem non ignoret, vel ignorare non debeat, tanto tempore res ſuas neglexit. Tempus verò memoriam excedens, (qvod omninò à centenario in his maximè terminis differt, *Carpz. P. 2. c. 1. D. 7.*) qvaſi infinitum eſt moraliter, & adeò ejus temporis ſilentium ſemper & omni jure ad rei derelictæ conjecturam ſufficere videtur, niſi validiſſima ſint in contrarium argumenta.

§. XVIII. Qvæ eadem ratio facit, ut theſaurus etiã inter ἀδέσποτα, & res pro derelicto habitas numeretur. *Franzk. Ex. 4. Qv. 10. n. 3.* Etſi enim ea mens condentis non fuerit,

rit, ut dominium ejus abjiciat; attamen ex curſu temporis immemorialis, qvi idem qvod factum abjectionis operatur, animus derelinqvendi colligitur *Magnif. Dn. Ziegl. de J. M. L. 2. c. 20. n. 3.* &, cum ignoretur theſauri dominus, id, qvod non apparet, pro eo eſt ac ſi non eſſet. *Grot. L. 2. c. 8. n. 7.* Reverà ergò theſaurus morali æſtimatione res eſt nullius & naturali ratione inventori, ſeu ei, qvi loco eum movit, conceditur, ubi cunqve eum invenerit. Si enim res pro derelicto habita, non ideò, qvòd in alieno agro inventa & occupata ſit vel domini agri eſt, vel pro dimidiâ parte ei cedit; Si fera in naturali libertate oberrans occupantis tota fit, etiamſi in alieno ceperit, cur non & theſaurus inventoris? *Franzk. d. l. n. 4.* Jure autem civili ex æqvitate diſpoſitum eſt, ut domini fundi, in qvô theſaurus inventus, vocentur in partes, cujus ratio hæc asſignari poteſt, qvòd beſtiæ, qvæ vagantur, nullo reſpectu magis ad agri, in qvo ſunt dominum, ac alium qvemvis pertinent, ut nec cetera in ſuperficie ſoli reperta; Sed theſaurus magis afficit fundum, è cujus viſceribus eruitur, in qvô tot annos reconditus latuit, nec tantùm fortunæ & induſtriæ ſed & loci beneficium videtur: Cui accedit præſumtio, qvòd ab anteceſſoribus præſentis poſſeſſoris reconditus videatur; Qvin etiam uti dominium qvod qvis habet in locô, in ipſam rei ſubſtantiam fertur; ita non minùs ad omnia ea, qvæ, licet ignorata, contenta tamen hactenus in re iſtâ ſubtus qvodammodo ſpectat *Magnif. & clariſſ. Dn. Ziegl.*

§. XIX. Per non uſum etiam res pro derelicto habita cenſeri poteſt, cujus inſigne exemplum in jure noſtrô, & nominatim in §. *23. J. De R. D.* reperimus. Statuitur enim ibi alveum deſertum à flumine eorum eſſe, qvi prope ripam prædia posſident. Qvod ſanè dubium maximè videtur; propterea qvòd flumen, & conſeqventer alveus tanqvam pars ejus, à Populo occupata ſint, & adeò nihil liqvidius videatur, qvàm alveum à flumine derelictum manere populi cujus fuit: Sic in æde ſacrâ ædificiô dirutô locus ſacer manet, *L. 6. §. 3. π De R. D.* & in privatis ædibus ſublatô ædificiô area priorem conditionem retinet, ut ſit & privata priorum dominorum, & ſi ante obligata domus fuit, etiam ara obligata maneat, *L. 29. §. 2. π. de Pignor.* vid. *Hugo Donell. Comment. J. C. L. 4. c. 28.* Et ſecus tamen exiſtimârunt JCti noſtri, qvos alii putant ſubtilius conſideraſſe alveum à populo occupatum, qvatenus pariter cum eo ſub aqvâ flumen conſtituit, ſed cum derectus exaruit, non eſſe jam partem fluminis, ideoqve ceſſare tunc argumentum totius ad partes; At hanc ſubtilitatem à naturæ ſimplicitate alienam eſſe liqvet ſatis, qvôd is qvi flumen occupat non posſit non occupaſſe cenſeri id, qvod partem ejus eſſe novit, niſi qvis putet, eum, qvi aream ædesqve impoſitas tenet, his dirutis aream deſinere habere. Vera ergò ratio in eô poſita eſt, qvòd Populus flumen occupaſſe non videtur, niſi qvatenus eo volebat uti, i. e. qvatenus erat flumen; Ubi itaqve deſiit eſſe flumen, deſinet qvoqve intentio Populi, alveumqve fluminis pro derelicto habere videtur, qvia non amplius utitur. Qvod innuere videtur Celſus filius apud Pomponium in *L. 30. §. 1. π. De A. R. D.* Cum exſiccatus eſt alveus, *inqviens*,

pro-

proximorum ſit, qvia jam populus eo non utitur, nec vult uti, adeoqve habet ut derelictum. Eqvidem obverti poſſet, qvòd hoc modo alveus deſertus nullius fiat, & ſic cuivis occupanti cedere debeat; Sed facilè dubio huic occurri poteſt, ſi dicamus, probabile eſſe, & à Jure præſumi alveum iſtum derelictum ab eo primùm occupatum eſſe, cujus fundo cohæret, utpote pro qvô, ne ab alio prævertatur, ſumma ratio militat, cùm ſecundum naturam ſit, unumqvemqve ſeqvi commoda ejus rei, unde damna, atqve in commoda tulit, *vid. omninò Ulric. Huber. L. 4. Digreſſ. c. 21. conf. Magn. Dn. Ziegl. de J. M. L. 1. c. 15. n. 12. Grot. L. 2. c. 8. n. 10.*

§. XX. Ceterùm res omnes, qvæ ſunt in commercio, qvæve ejusmodi ſunt, ut à derelinqvente alienari liberè qveant, pro derelicto etiam haberi poſſunt, idemqve planè eſt, ſive res mobiles ſint, ſive immobiles, niſi qvòd illas abjicere, has deſerere propriè dicamur. Res qvoqve Eccleſiaſticæ, qvo minus pro derelictis certâ & legitimâ ratione haberi posſint, nulla juris ratio vetat, maximè cùm & uſucapio in iis locum obtineat. Illud ſpeciale eſt in fundis Cenſiticis, qvòd ſi poſſesſor eas deſerat, intra biennium ſtatim pro derelicto eos habere cenſeatur. *Franzk. L. 1. Reſol. 7. n. 49. ſeqq.*

§. XXI. Qvod ad perſonam derelinqventis attinet, debet illa eſſe inſtructa à Lege alienandi res ſuas po-

&c ipsâ naturâ prohibetur, inter qvos maximè eſt alienatio qvæ in ipſa ſui naturâ includit actum utentis ratione voluntatis, qvalis in pupillo eſſe dici non poteſt. *Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 3. n. 6.* & *ibi Magnif. DN. Ziegl.* derelictionem verò ſpecimen eſſe alienationis oppidò patere exiſtimo.

§. XXII. Supereſt, ut de effectibus derelictionis pauca ſubnectamus. Illud verò extrà dubium eſt, poſt derelictionemnem legitimè factam dominium derelinqventis ſtatim extingvi, & rem in nativam libertatem ſtatumqve eum, in qvô primùm fuerat, redire, nulliusqve adeò in bonis eſſe. *Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 3. n. 19.* Unde ſeqvitur, qvod is, qvi rem pro derelicto habitam animo ſibi habendi apprehendit, dominium ejus ſtatim adipiſcatur, modo derelicta ſit ab eo, qvi jus alienandi habet, qvippe non dominus rem derelinqvens uſucapiendi tantùm conditionem transfert. *Eckolt. Weſenbec. Habn. ad Tit. ff. Pro derelicto &c.* Utrôqve autem caſu de animo derelinqvendi conſtare debet, qvalis in dubio non præſumitur, cùm nemo rem ſuam jactare temerè cenſeatur.

§. XXIII. Incidit hîc qvæſtio, utrum jure occupationis, an verò qvaſi traditionis res pro derelicto habitæ occupanti cedant? Poſterius affirmant *Carpz. P. 3. C. 31. D. 17. Strauch. Diſſertat. Juſtinian. VI. num. 38.* prius tamen verius mihi videtur Vinnii autoritatem hâc in parte ſecuto. Eqvidem is, qvi miſſilia in vulgus ſparſa occupavit, ex voluntate Domini projicientis velut tradita ſibi accepit, cùm eum in finem projecta ſint, ut ſtatim

tim apprehenderentur, & qvantum apprehenſum eſt, fieret apprehendentis. Sed eo animo non eſt ille, qvi rem pro derelicto habet, qvia is, qvamvis intelligatur voluiſſe eam ejus fieri, qvi primus eam occupârit, *L. 5. §. π. Pro derelicto*, non tamen eâ mente eam abjicit, aut deſerit, nec laborat, ut alius eam accipiat, qvod facit is, qvi pecuniam *ſpargit*. Sparſio ſpecies donationis eſt, & liberalitas, qvâ, qvi ſpargit, populum demereri ſtudet: abjectione autem & deſertione id tantùm agitur, ut ne res amplius in bonis ſit. *Vinn. d. §. 46. J. De R. D.* Idem ſentire videtur *Grotius De J. B. & P. L. 2. c. 3. n. 19.* ad originariam acqviſitionem rerum pro derelicto habitarum occupationem referendo.

XXIV. Ad extremum illud monendum eſt, ſi is qvi rem anteà pro derelicto habitam uſucepit, eam poſteà iterum derelinqvat, ad veterem dominum eandem non redire, cùm nulla juſta cauſa adſit, ob qvam dominium, ei reſtitui debeat, qvod per uſucapionem planè fuit extinctum *L. 13. pr π. de mortis causâ donation.* adeoqve per alterius factum reſtitui non poteſt, *arg. L. 24. §. 5. π. de Fideicommiſſ. libertat. L. 8. §. 12. π. de Pœnis, &c.* id qvod latius deducit, & exemplis pluribus illuſtrat Cujacius *L. 21. Obſervat. c. 8. conf. Eckolt. ad Tit. π. Pro derelicto, & ibi Svendendörf. Rittershuſ. ad §. 46. fin. de R. D.*

COROLLARIA.

I. *Actio confeſſoria & negatoria de Jure civili pro Objectô habent ſolas Servitutes.*

II. *Diſtinctio actionum in bonæ fidei & ſtricti juris ex ipsâ contractuum naturâ orta, & hinc ea ad actiones tantùm perſonales ſpectat.*

III. *Dolus cauſàm dans contractui contractum bonæ fidei reddit ipsô jure nullum.*

IV. *Debitor exceptionem pecuniæ non numeratæ non oppo-*

ponere poteſt poſt biennium, etiamſi onus probandi in ſè ſuſcipiat.

V. Ejus etiam, qvod per errorem Juris ſolutum eſt, repetitio datur, ſi nulla ſubeſt naturalis obligatio.

VI. Objectum depoſiti ſunt etiam res immobiles.

VII. Teſtamentum, in qvô exheredatio facta eſt ſine elogio, non eſt ipsô jure nullum, ſed per qverelam inofficioſi reſcin-

VIII. Filius feudum patris agnoſcens totam ipſius hereditatem agnoſcere videtur.

IX. Per querelam inofficioſæ donationis non tota revocatur donatio, ſed tantùm exceſſus.

X. Transactio non infirmatur propter enormem læſionem ex L. 2. C. de Reſcindend. vendit.

XI. Qui agit contrà vicinum, in cujus ædibus ignis exortus, probare tenetur ipſius culpam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMAN.